

Oglasi, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se nuputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod narudbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničaru u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 247849.

Telefona tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a neslogom svo pokvari.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Crociera br. 1. II. kat.)

Sastanak

slovenskih narodno-radikalnih sveučilištaraca u Trstu.

U sriedu poslie podne stiglo je u Trst oko 150 slovenskih sveučilištnih djaka, kojim se je u Ljubljani pridružio odbor českok djačkog saveza. Okolo 60 djaka posjetilo je glasovitu spilju u Postojni.

Na putu od Ljubljane pozdravljalo je slovensko pučanstvo svuda srdačno. Na Proseku — u tršćanskoj občini — dočekalo ih je tamošnje stanovništvo s pjevačkim društvom „Hajdrih“ na čelu i srdačno pozdravilo.

U Trstu na kolodvoru, premda bijaše radni dan, čekalo je mile goste veliko mnoštvo naroda, koji je burnimi živiošćici pozdravilo nasdoše.

Geste dočekao je i službeno pozdravio odvjetnik g. dr. O. Rybař, komu je odgovorio u ime slovenskih djaka filozof g. P. Grošelj, a u ime Čeha pravnik gosp. Hofman.

Sa kolodvora uputiše se sveučilištari u pratnji tršćanskih slovenskih prvaka u „Narodni Dom“ i u privatne kuće, gdje im bijahu opredijeljeni stanovi.

Na večer oko 9 sati bilo je u „Nar. Domu“ predavanje o najvećem slovenskom pjesniku dr Fr. Prešernu.

Predavao je filozof g. P. Grošelj iztaknuv osobito važnost i znamenovanje neumrlog pjesnika, velikana napose za Slovence, a u obće za Slavenstvo; naglasio je također slobodoumje Prešernovo i ožigosao mračnjačto tadašnjih odlučujućih krugova i tadašnje dobe u obće. Predavatelj je pokazao skioptikom nekoje najbolje pjesnikove prijatelje i pružio nekoliko ilustracija njegovih pjesma. Gosp. Grošelja pozdravilo je obćinstvo na koncu vrlo srdačno.

Sliedećeg dana započe sastanak narodno-radikalnog djačtva. Sastanak otvorio je predsjednik akademsko-ferijalnog društva „Prosvjeta“ g. Ribnikar ocrtav u kratko najnoviji pokret slovenskog djačtva, koj je doduše nov i mlad, no ipak si je stekao mnoštvo sljedbenika i pristaša.

Predsjednikom sastanka bijaše izabran pravnik gosp. Žerjav, podpredsjednici gg. Kramer i Medveš a tajnici gosp. Sadnik i Mastnjak.

Pošto je predsjednik pozdravio prisutnu braću Čeha, Srbe i Hrvate, napose braću tršćanske Slovence priglasio se je za riet vodja tršćanskih Slovenaca g. dr. Rybař, koji je predočio sakupljenim tršćanske odnošaje, odsudiv službene podatke o popisu pučanstva u Trstu i pozvav narodno djačtvo da podupre tršćanske Slovence u narodnom boju zaključiv s uzklikom: Za to Vas mora pozdraviti svatko, koji ljubi svoj narod.

Iza toga izvjestio je pravnik g. Premrl Ciril o slovenskom sveučilištnom pitanju iztaknuv kako bi značilo lievati vodu u more kad bi se htjelo podulje razpravljati o tom pitanju i pobijati strastvene napadaje na Slovence od strane Talijana i Niemaca.

Predsjedništvo sastanka predložilo je zatim sliedeće resolucije, koje bijahu jednoglasno uz sveobće odobrenje prihvaćene: 1. Slovenačko djačtvo, sabrano dne 6. t. mj. na I. sastanku narodno radikalnog djačtva u Trstu:

izjavljuje se za slov. sveučilištno pitanje i traži da bude riešeno ujedno sa opravdanim sveučilištnim zahtjevima i drugih naroda u Austriji;

najodlučnije se prolivi, da Trst bude sjedištem talijanskoj univerzi.

2. Isto pozivlje vladu da ostvari sve potrebne pogodnosti za slov. sveučilište, te smatra jednom od prvih dužnosti slov. djačtva, da poslie svršenih visokoškolskih nauka nastavi strukovnu svoju znanstvenu naobrazbu, e da tako bude dovoljno usposobljenih sila za slov. sveučilište.

Nakon toga započela su teoretička predavanja, koja neimaju toliko važnosti za čitatelje „N. Sl.“

Prvi je predavao akademik g. Rostohar o predmetu: „Pojedinae i skupina, etika, vjera i znanost“. Na koncu predavanja dodao je g. Grošelj nekoje „slobodoumne“ misli.

Pravnik g. Žerjav razpravljao je o predmetu: „Narodnostno pitanje“ iztaknuv važnost narodnosti za prosvjetu i za uspjehe narodne misli.

Istoga dana poslie podne sakupise se djaci u velikoj dvorani „Slavjanske čitalnice“, gdje se je poveo razgovor o materijalnom stanju slovenskog djačtva na visokih školah u Gracu, Beču i Pragu. Razpravu o tom predmetu otvorio je podpredsjednik g. Kramer dokazav važnost toga pitanja za slovenske visokoškole.

O tom pitanju izvjestio je obširno g. Leskovec, koji je opisao život slov. djačtva u Gracu. Za njim izvjestio je filozof g. Kadunc o stanju slovenskih djaka u Pragu a filozof g. Hahe o djačćkih prilikah u Beču. — U razpravu posegnuli su zatim gg. Grošelj i Žerjav naglasiv sumnjive sveze izmedju političkog osvjeđoenja i podpora, koje se pruža djacima.

Pravnik g. Premrl predložio je statističke podatke o srednjoskolskom djačtvu i profesorima, te o činovničtvu u Koruškoj i Kranjskoj. Odvjetnik g. dr. Rybař preporučiv slovenskom djačtvu učenje talijanskog jezika, da uzmognu stupiti u službu u Primorju, gdje treba mnogo naših sposobnih činovnika.

Iza toga prihvaćena je resolucija, kojom se preporuča srednjoskolskim profesorima, da se organiziraju i da budu u većem dotičaju sa slovenskim djacima na srednjih školah, čim bijahu te razprave svršene.

Posebni odsjek za narodnu prosvjetu viećao je pobudom društva „Prosvjeta“. O narodnih knjižnicah izvjestio je gosp. Breznik naglasiv, da valja slovenske zastarele pučke knjižnice preustrojiti, kako to čini sada društvo „Prosvjeta“, koja osniva putujuće knjižnice. Izkustvo je medjutim pokazalo, da valja osnivati stalne knjižnice a putujuće samo u malenim mjestih.

Pravnik g. Šorli i g. Ribnikar izvjestiše o radu društva „Adrija“ i „Prosvjeta“. Pravnik g. Premrl izvjesti o predavanju i

predćći sustav, po kojem bi se imalo predavati.

Viećanje odsjeka za djačku naobrazbu otvorio je g. Grošelj, koji je podvrgao oštroj kritici življenja slovenskog djačtva još pred koju godinu. Danas stoji djačtvo u tom pogledu na boljem stanovištu, što se ima zahvaliti slovenskom narodno-radikalnom djačtvu.

Filozof g. Ipavec govori o srednjoskolskom pitanju. Pravnik Premrl veli, da je za nas važnije pitanje unutrašnje reforme srednjoskolskih profesora, koji su većinom pedantni, a nisu prijatelji djacima. Iza kako su pojedini govornici govorili o pojedinim gimnazijama, prešao je govornik na život slov. djaka na sveučilištima u Gracu, Beču i Pragu. Govornici su preporučivali Prag kao najpodesniji i najkorisniji za slov. sveučilištare. Još se govorilo o djačćim društvima — i tim je završen prvi dio kongresa.

Sliedećeg dana t. j. dne 7. o. mj. na večer obdržavan je u velikoj dvorani „Nar. Doma“ djačćki komers, komu je prisustvovalo veliko mnoštvo slovenskog obćinstva. Izrečeno je mnogo oduševljenih govora od strane slovenskih, českih i srbskih djaka. Govorili su osim djaka također gg. dr. Rybař, splitski odvjetnik dr. Smodlaka, koji istaknu, da ovakvog sastanka nemogu prirediti na slavenkom jugu nego slovenski djaci i koji dade tršćanskim Hrvatom lekciju kako im se je ponašati i što im valja raditi!).

Na komersu pjevalo je slov. pjevačko društvo „Kolo“. Zabava je trajala živahna i srdačna dugo u noći.

Na sastanak je stiglo mnogo brzojavnih pozdrava od raznih odličnjaka, medju njima i od ljubljanskog načelnika g. Ivana Hr'bara.

Dne 8. o. mj. poslie podne obdržavan je u velikoj dvorani „Nar. Doma“ veliki pučki sastanak, kojemu je prisustvovalo do 900 osoba. Sastanku predsjedao je predsjednik političkog društva gosp. Ivan Goriup, a glavni govornici bijahu gg. dr. Ravnihar iz Ljubljane, koji je govorio u slovenskom sklostvu, i dr. Rybař, koji je govorio o važnosti Trsta za Slovence.

Na taj pučki sastanak vratiti ćemo se u budućem broju.

Svećano otkriće spomenika najvećemu slovenskomu pjesniku dru Francetu Prešernu.

U nedjelju 10. t. m. oduziše se naša slovenska braća svomu pjesniku dru Fr. Prešernu svećanim otkrićem krasnog spomenika usried biele Ljubljane. Taj se je pjesnik — velikan rodio g. 1800. u malenom selu Vrbi od imućnih seljačkih roditelja. Prve nauke uživao je kod kuće pak kasnije kod strica u Ribnici, gimnaziju svršiv u Ljubljani.

God. 1822. pošao je u Beč učiti pravo, koje nauke svršiv g. 1826. Tada se je upoznao u Beču s nekojimi slavenskim rodoljubiv i književnim kao s Kopitarom, Čelakovskym itd., koji ga potakoho na književnički rad. God. 1828. počeo služiti

¹⁾ Neznamo koji ga je ovlasio na tu lekciju. (Op. pisca)

Izlazi svakog četvrtka o poslie.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju i nefrankirani ne primaju. Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, } na godinu 5 K za seljake } ili K 5 — odn. K 2-50 na pol godinu.

Izvan carvine više poštarina. Plaća i utužuje se u Fall.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste. Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Giulia br. 1), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplata.

kao mladi doktor prava u Ljubljani kod državne prokure, na pošto je tuž uzalud čekao dulje vremena promaknuće podje četiri godine kasnije u odvjetničku pisarnu dra Hrobote u Cjelovec, gdje se je upoznao sa slavnim slovenskim biskupom i književnikom Slomšekom, s hrvatskim pjesnikom Vrazom itd.

God. 1846. otvorio svoju odvjetničku pisarnu u Kranju, gdje je ostao do prerane svoje smrti t. j. do god. 1849.

Slavni pjesnik bio je ujedno i preporoditelj slovenske književnosti. Jedna od najvećih i najpoznatijih njegovih pjesama jest „Krst pri Savici“ u kojoj opisuje pokrštenje Slovenaca.

O samoj svećanosti otkrića spomenika slavnomu Prešernu imamo iz Ljubljane sliedeće podatke:

Svećano ruho biele Ljubljane pokazuje riedko slavlje, koje joj je palo u dio otkrićem spomenka miljenicu i velikanu bratskog slovenskog naroda Francetu Prešernu. Grad vrvi svietlom i sa bezbrojnim zastavama podaje impozantnu sliku. Kod narodnog doma sastanak društava, kojih je bilo iz bliza i daleka do 140 sa 40 zastava. Vidjeti mnogo odličnjaka iz svih slavenskih pokrajina. Oko 11 sati prije podne svrstala se je velebna povorka svih izaslanstava i društava i krenula ulicom Franje Josipa i Prešernovom pred zaštriti spomenik. Putem srdačne ovacije i pozdravi cviećem. Pred podne u tšini intonirana Medvedova kantata „Slava Prešernu“, koju je obćinstvo burno pozdravilo, slaveć Prešerna. Iza toga pokazao se na tribuni pred spomenikom zast dr. Tavčar.

Biranim riećima predstavi sabranima Prešerna sa svom njegovom ljubavi prema Slovencu i Slavenima, kojemu evo zahvalni narod diže trajni spomenik, da izbrise crni list nezahvalnosti. — Zastori padaše, a prisutnici ostaše za čas zapanjeni krasotom spomenika, gdje se nad skromnim, a duhom velikim Prešernom nadvio genij. Bura klicanja „Slava Prešernu!“, gruvanje topova, glazba i gromka pjesma zamjenila je prvi čas zapanjenosti. Oduševljenje upravo neopisivo, dojam nezaboravan.

Pred otkrivenim spomenikom zaredaše govori izaslanika: Rusa prof. Petra pl. Zabolotskija iz Petrograda; Srbina prote Marka Petrovića iz Beograda; Čeha dra Srba, gradonačelnika Praga; Hrvata dra Amruša, gradonačelnika Zagreba. Svi ovi položise dragociene vience cvieća ili lovora na spomenik.

Predsjednik odbora za podignuće spomenika na to predaje spomenik u zaštitu gradu. Zaštitu zajamčuje i prima u okrilje grada, gradonačelnik dr. Hribar.

Svi govornici burno aklamirani a naglašivahu slavensku, bratsku uzajamnost i čestitajuć slovenskom narodu, donose mu bratsko pozdravlje.

Odlaže se or' u povorci od spomenika do pred „Narodni Dom“. Tu se podielise na komerse u nekoliko lokala, gdje su odličnici držali prigodno slovo.

Slavlje impozantno i nepomučeno.

Politički pregled.

U Puli 13. septembra 1905.

Austro-Ugaraka.

Posve neočekivano došla je iz Beča vest, da se ministar bogoslova i nastave dr. Hartel i ministar trgovine barun Call dignuti od službe na vlastitu molbu i da im je tim povodom podijeljen velekrat Leopoldovog reda.

Istodobno je imenovan odsječnim predstojnikom podpredsjednik dolnoaustrijskog zemaljskog školskog vjeća barun Rikard Pievert a odsječni predstojnik u ministarstvu nutarnjih posala grof Leopold Auersperg imenovan je predstojnikom ministarstva trgovine, te je prvomu povjerenje vodstvo ministarstva bogoslova i nastave a drugomu ministarstva trgovine. Ujedno je obojici podijeljena čast tajnih savjetnika. — Kako rekomo stigla je ta vest posve neočekivano, te si ju nemožemo inače protumačiti van time, da je ministar predsjednik barun Gautsch odlučio preustrojiti svoje ministarstvo i podijeliti one dvie listnice zastupnikom parlamentarnih skupina.

Njemačke novine javljaju s velikim pouzdanjem, da će se carevinsko vijeće sastati već 26. o. mj. na četrnaestdnevno zasjedanje. Iza toga saboraviti će pojedini sabori kroz 4 do 5 čedna.

Bečki listovi pišu, da će biti redoviti proračun za g. 1906. po svoj prilici već u septembarskom zasjedanju predložiti carevinskomu vijeću, dok će se šestmjesecni proračunski provizorij predložiti tek u zimskom zasjedanju.

Bečki listovi javljaju, da će mjeseca novembra stupiti u mir sadašnji predstojnik generalnog štopa barun Beck. Nasljednik da će mu biti general Fr. Konrad vitez Hötendorf.

Svojim odstupom olahkotio je barun Malfatti u velike posao talijanskim radikalima, jer će njegov mandat preći po svoj prilici u radikalne ruke. Postupak baruna Malfattia, koji nije ni pokušao da se valjano opravda svojim biranjem u poslu talijanskog sveučilišta, pokazuje, da i sam već zdvajajući kako svuda pobijedju talijanski radikalni življi.

Kako pišu hrvatski listovi, sastali su se dne 11. o. mj. odaslanici hrvatske stranke Dalmacije, narodni zastupnici dr. Čingrija, Milić i dr. Trumbić sa odaslanicima narodnih zastupnika oporbe iz Banovine dr. Verbanićem, dr. Harambašićem i Zagorcem na dogovor u Opatiji. Dogovoru prisustvovaše također narodni zastupnici dr. Banjavčić iz Karlova i prof. Vj. Spiničić. Na tom sastanku imalo se je odlučiti kada i gdje će se sastati svi narodni zastupnici Dalmacije, Istre i oporbe iz Banovine.

Zagrebački listovi izvješćuju o dolasku i boravku predsjednika madjarskog sabora Justha u Zagrbu. On je došao u prijestolnicu Hrvatske, kako sam reče, da se obavijesti o položaju u Banovini i o težnjah pojedinih stranaka. Vijećao je sa raznim predstavnicima raznih stranaka.

Isti listovi javljaju, da je hrvatska vlada naknila raspustiti zemaljski sabor i obaviti nove izbore mjeseca oktobra ili novembra.

Srbija.

Dne 9. proglašen je srbski prijestolonasljednik punoljetnim svečanim načinom. O toj svečanosti pišu biogradski listovi: U vojničkom logoru u Banjici obdržavalo se svečano proglašenje punoljetnosti prijestolonasljednika. Svečanosti su prisustvovali srbski dvor, diplomatski zbor, članovi vlade, predstavnici civilnih i vojnih oblasti, častnički zbor i mnogobrojno občinstvo. Kralj, prijestolonasljednik i knežević Alexander prispijeli su u 9 sati prije podne. Pred logorom zajašili su kralj, prijestolonasljednik i knežević na konje, te su držali smotru nad cijelom biogradskom posadom. Poslije toga celebrirao je mitropolit Demetrije uz veliku asistenciju svečanu

službu božju, na što je prijestolonasljednik princ Giorje glasno pred četama položio svečanu zakletvu. Formulu zakletve je na to podpisao prijestolonasljednik i metropolit.

Iza toga je kralj upravo na prijestolonasljednika govor, u kojem mu je među ostalim rekao, da poštuje zakone i ustav, da sve svoje podanike ljubi, te da nastoji njihovim pogreškama popraviti. Nakon ovoga govora, koji je bio popraćen sa burnim živio, poljubio je kralj svoga sina u čelo, te mu podijelio Lazarev red. Svečanost je završila s defiliranjem četa. Povodom proglašenja punoljetnosti prijestolonasljednika, mnogi su vladari kralju Petru čestitali.

Rusija.

Vrhovni zapovjednik japanskih četa u Mandžuriji Ojama poslao je k vrhovnom zapovjedniku ruskih četa Linjeviču svoga pouzdanika sa pozivom da u onadašnje svoga pouzdanika, koji će vječiti s japanskim pouzdanikom o uvjetih primirja. Vojskovodja Linjevič imenovao je svojim pouzdanikom generala Oranovskog.

Medjutim ruski i japanski vojnici na prednjim linijama pod zaštitom bijele zastave vrlo srdačno međusobno obće.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovnijski kotar:

Početak škole u Puli.

Ovoga tjedna sva će ona vesela vrapčad što no je kroz dva mjeseca ispunjavala ulice, sva će ta vrapčad u — školu. Ne treba da apeliramo na narodni ponos našeg naroda, da upiše svoju djecu u školu svoga jezika i govora, naime u hrvatsku Družbinu školu. To je dužnost naroda, o kojoj se ne može raspravljati. Dijete će valjano napredovati samo onda, ako polazi školu svojeg jezika. Opazit će te osobito ovdje u Puli, da djeca našeg naroda koja su polazila talijanske ili njemačke pučke škole, kada predju na gimnaziju ili sličnu školu, većim dijelom ne mogu valjano napredovati, već moradu prije dobe zapustiti nauke. Zašto? Jer u pučkoj školi nisu dovoljno razumili što im se je govorilo, pa kako se i kućari ruši koja nema valjana temelja tako i nauči treba čvrste podloge, koju daje jedino pučka škola u svom materinskom jeziku.

To znadu posve dobro druge narodnosti, pa se i prema tome i vladaju, samo našega čovjeka na sve lahko nagovorivši, iz nekog ludog obzira prama komugod, on će i dijete svoje žrtvovati, i dati ga drugamo, kako da bi naš ljepi jezik bio manje vrijeđan nego li koji drugi. Našeg čovjeka obično ovako salete: — a šta biste dali vašeg dječka u hrvatsku školu kad i onako već i hrvatski znade, dajte ga radje tamo i tamo. — Naš čovjek misleć da je to pametno, popusti i eto prodao si sina i stvorio si neprijatelja krvnog. A čemu ne bi se to ovako odgovorilo: — vi ste Talijani i tako znadete, dajte radje vašeg malog u našu školu nek tu hrvatski nauči, pa će nas biti više. — Pa da vidjeste kako će taj zavrnuti nosom.

Dakle vidite, šta je drugomu sveto zašto nebi bilo i nama što je naše. Gospod sahrani, da bi mu tuđe otimali al smo nasuprot dužni svoje držati i braniti. Dapače mi smo u tome mnogo liberalniji od naših susjeda. Na našoj se terozrednoj hrvatskoj družbinnoj školi u Puli osim hrvatskog uči i talijanski i njemački jezik oba za sve obvezatno. Tako se eto nastoji, da se naši dječci mogu i dalje školovati na srednjim školama, ili da se laglje mogu u svijetu protučiti.

Upozorujemo roditelje, da je upisivanje u ovu školu dne 14. i 15. ovog mjeseca u jutro i po podne.

Tko bi želio pobližih razjašnjenja, neka se u tim danima najavi u školi (Sijana, via degli Operai), pa će mu se dragovoljno želji ugoditi. Iste dane je i u Vinkuranu upisivanje. I tamo se naši oprimaju da se svi od prvog do zadnjeg upišu u družbinu školu, koja se ove godine otvara u novoj i lijepoj zgradi.

Obučavanje počimlje u subotu dne 16. septembra.

Ribari nabasali na plivajuću minu i otišli u zrak.

Pod ovim naslovom donosi »Omnibus» od 9. tek. mjeseca:

Pišu nam iz Ližnjana 8 tek. mj. Sinod u 8 sati na večer ribari Josip Grakalić i sin mu nabasaše ispod Ližnjana, baš na

mjestu gdje je pred dvie godine bilo izkrcavanje vojske kod vježba, na plivajuću minu koja se raspurla i bacila u zrak ladju i ljude, koji su pali natrag u more bez ikakve tjelesne ozlede — a ladja se razbila. Nezna se da li je mina ostala od poslednjih vježba ili ju je »izgubio» talijanski trabakul »Aurora», koji je pred malo dana križario u onim vodama.

Znamo pak da pomorska oblast nije bila objavila da se »izgubila» jedna mina. Liepi pak račun mora se negdje voditi o minama, položenim u more!

Post mu njegov, ljudi ne idite se kupati da ne nabasate na koju plivajuću minu, jer osim morskih pasa, počele su plivačima prieti i plivajuće mine!

Smrt.

Nedjelju na večer preminuo je u Medulinu Martin Privrat pok. Angjela nakon duge, mučne bolesti, ostavljajući uciviljenu udovicu sa petero nejake i neobskrbljene djece. Pokojnik bijaše poznata ličnost na puljštini, jedan od vrijednijih pobornika naše narodne stvari, čovjek dobra srca i zauzet svom dušom za sve što je narodno i pošteno.

Počivao u miru!

Iz Rovinja nam pišu, da su se prošlog čedna i tamo vršile vojničke vježbe na kopnu i na moru. S ratnih brodova iskrcalo se vojništvo, koje je vojništvo s kopna puskaranjem pozdravilo. Vojništvo s ratnih brodova poslo je nakon žestokog puskarjenja za rukom potisnuti kopnenu vojsku.

Lošinjski kotar

Iz Krka nam pišu dne 2. t. mjeseca. U svojem zadnjem dopisu pozabavio sam se bio malo sa miljenikom c. kr. namjesništva u Trstu gosp. besplatnim sanitar. referentom drom Venancijom Bolmarcich i sa njegovim političkim i staleškim djelovanjem na otoku Krku te vam obećah da ću se i opet na taj predmet vratiti i evo me, da održim rieč. —

Taj gosp. bio je već jednom občinskim lječnikom u Krku pa pošto mu občinsko zastupstvo nije htjelo povisiti plaće, zahvalio se je na toj službi u nadi, da kod novog najtežaja neće biti drugih kompetenata i da će ga grad opet birati obč. lječnikom uz povišenje plaće. Nu gradski su otcu imenovali g. dra R. Čubelića občinskim lječnikom, koji je akoprem oduševljen Hrvat odmah stekao simpatije ne samo seljačkog pučanstva na otoku, već dapače i svih talijanskih građana u Krku. Dolaskom pak dr. Ožbolta i blagopokojnog dra Lauša na otok, spala je klijentela dra Bolmarcicha vrlo nisko. Radi toga i pošto je u njima avidjao ne samo svoje staleše već i političke konkurente, začeo je dr. Bolmarcich nečuvano kampanju proti računim lječnicima podkapavajući im kod ljudstva ugled i auktoritetu i išao je tako daleko, da je dao povoda, da su sudbene i političke oblasti povele proti njima istrage, koje su dakako bile bezuspješne. — Od tada kaznene parnice, progjanjenja i tajno rovanjenje kod svih mogućih oblasti. — Cilj njegov je bio taj, da se rieši tih pogibelnih konkurenata a u svojoj je nakani i uspio. Dr. Lauš pošao je kako vam je poznato, tragičkom smrću na drugi svijet, dr. Ožbolt ostavio nas je pred mjesec dana a dr. Čubelić ostavio nas je danas i preselio se u bližnju Crikvenicu. Svu tu gospodu zadesila je ista sudbina koja i njihove predstavnike, koji su imali smolu, što su Hrvati i da su stupili na ove otok, a tako će se dogoditi i onima, koji budu za njima došli. Da dru Bolmarcichu tuđe idi na ruku pol. oblasti, ne možemo se čuditi, jer je to logična posljedica našeg nesretnog sistema i dvojaka mjera, kojom se mjeri Hrvate i Talijane, no žalostno je doista i u nebo važijuće, da mu idu na ruku i nekoji drugi čimbenici, ljudi, koji se inače ubrajaju u naš tabor, i premda u tom nepozvani, dopuiru tog protivnika svega, što hrvatskim duhom diše. — Najnovijom mu je žrtvom pao naš bivši občinski lječnik dr Čubelić, čovjek čistog znanja i oduševljen Hrvat i morao zapustiti lijepu klijentelu i seliti se u Crikvenicu. — Svojedobno bijaše dr

Čubeliću dozvolilo kot. poglavarstvo u Lošnju odnosno c. k. namjesništvo u Trstu, da može premda hrvatski državljani obavljati lječničku praksu u Krku, a posredovanjem dra Bolmarcicha i nekoje c. k. gospode u Lošnju i u Trstu bijaše mu oduzeto i to pravo i njegova odnosna molba za postignuće austrijskog državljanstva od 1. i 2. ništanice bi bez ikakvog razloga odbila — i time on prisiljen da se seli opet u Hrvatsku tihom za kruhom. Mi mu od srca kličemo: »Sretno pošao! jer da je i nadalje ovdje ostao, bio bi možda još i gore prošao, dočim će u Crikvenici stalno odmah steći lijepu klijentelu i simpiliju svijtu, i mi ne možemo a da ne čestitamo tamošnjim obćinarom, što su u osobi dra Čubelića dobili tako vrstnog lječnika i takvog čelik-Hrvata.

Nu povratimo se opet k našem Bolmarcichu i kako Vam već javih, bio je dr Bolmarcich dne 18. julya t. g. javno na ulici opsovao od našeg načelnika Eduarda Krehsa sa najpodlijim riečima kao »farabutto, manigoldo, spion, denunciante, alea iacta est, fa me la denuncia, se ligo coraggio e poi spudaro tutto fuori» — jer je i Krehsu bito dozlogrdilo ono progjanjenje, sumnjičenje i denunciranje kod nadležnih oblasti. — Držali smo za stalno, da će dr Bolmarcich taj najnoviji kandidat za stolicu budućeg kot. lječnika tražiti zadovoljstina i tužiti Krehsa, nu prevrismo se. Nu prošao je zakonom propisani rok i time su gorispomenute pogrdje postale nekažnjive, a dr Bolmarcich javno i ružno izgrdie i okaljati najvećim blatom. Nu Bolmarcich se boji tužiti Krehsa, jer bi valjda došli na vidjelo kojekakvi »marinisti» na vidjelo, a onda bi pao u još veće blato i mogla bi mu izbjeći stolica kot. lječnika, za kojom on toliko težne. U drugu ruku koji se parbenih troškova a u plaćanju istih ima dr Bolmarcich lijepu praksu košto nas uče slučajevi sa blagajnikom Borri i sa adjunktom drom Sincovichem, kojeg je bio objedio s nepoštenih čina odnosno krivog svjedočanstva i koji je bio od rovinjskog kot. suda riešen. Baš ova zadnja parnica zadala mu trista jada, kad je uvidio, da je njegova denuncija bez svakog temelja i da je dr Sincovich pošten čovjek, trčao je od Poncija do Pilata i molio, zaklinjao dra Sincovicha neka mu prosti i neka se nagodi, a konac te komedije je bila: oprostna presuda i platež nekoliko stotina kruna parbenih troškova. Eto, takav bi uspjeh pogotovo imala i eventualna parnica proti Krehsu radi gornjih uvrieda i radi toga dr Bolmarcich ne tuži.

Mi doduše znademo, da će kot. lječnikom u Krku biti imenovan kakav Talijanac miljenik c. k. vlade, pak nam je radi toga svjedeno bio to Petar ili Favao, nu pošto će taj lječnik imati nadzor i nad našim hrvatskim obćinama i dolaziti u dodir sa našim poštenim ljudima, mislimo, da imademo pravo zahtjevati, da bude imenovana kot. lječnikom osoba, koja ima vedro i čisto čelo, osoba, kojoj je prošlost neokaljana i kojoj se ne može javno predbaciti, da je pustila nekažnjene najgore uvriede »forabutta, spijuna, mascalzona itd.» i radi toga apeliramo na naše zastupnike na cer. vijeću, da se popitaju kod c. k. vlade u Beču, da li zbilja n isli imenovati dra Bolmarcicha c. k. kot. lječnikom u Krku i ako se to obistini, da sve dozvoljene mjere poduzmu, da se to ne dogodi. Vas Čučulo.

Novo društvo.

C. k. Namjesništvo za ilirsko Primorje i Trst uzelo je na znanje pravila novoga društva: »Kadničko društvo za međusobnu pripomoću u Vrbniku.

Javna zahvala. Podpisano izriče visokorodjenoj: dobroj gospođi te vrlo prijateljeći hrv. mladeži Marijani pl. Bene najtopliju hvalu na bogatom daru od 100 K, što je ona podarila ovoj školi. Bog joj platio!

Novac je predan potpisanom po učiteljici zabavišta gđici Betti Markus, a uručen je blagajniku mjestne podružnice.

Ravnateljstvo trovasredne pučke škole družbe sv. Cirila i Metoda.

Mali Lošinj, dne 10. rujna 1905.

J. A. Kraljić, ravn. učitelj

Voloski kotar:

Svečano otvorenje „Narodnog Doma“ u Podgradu (konac).

Naknadno dodajemo, da je ravno pjevanjem kod sv. mise pravnik g. Josip Mandić.

Glavna točka programa posle podne bijaše svečani govor zemaljskog i držav. zastupnika prof. Vjek. Spintića o ustrojenju „Posujilnice i hranilnice“ u Podgradu i o važnosti današnje svečanosti. — Taj doista krasni govor našega zastupnika doniše čemo posebice i u cijelosti. Prije i posle govora, pjevali su razni pjevački zborovi na dvorištu a njih je izmjenjivala glazba zabavljajuć mnogobrojno obćinstvo milozvučnim narodnim komadima. Od pjevačkih zborova, koji sudjelovahu kod svečanosti spominjemo osim „akademičkog zbora“: „Slovansko pevsko društvo“ iz Trsta, „Pevsko društvo“ iz Herculje, domaći pjevački zbor te domaće tamburaše i tamburšice.

Ljubljanski članovi kazališta predstavljali su u dvorani „Nar. Doma“ dvie veseloigre i to: „Kdor se posljednji smeje“ i „Medved“. Osim toga pjevala je vrlo čuvstveno gđica Kočvarova tri umjetne pjesme, a sa gđjom Danilovom i gđjom Kosinovom slovenske narodne pjesme.

Posle zabave u dvorani zabavljali su pjevači i glazbari još dugo u noć razdragano obćinstvo.

Koli prvi dio programa, što se je vršio u jutro, toli onaj popoldnašnji izvršen je posve točno i na obće zadovoljstvo.

Za čitave svečanosti vladalo je krasno red, pa ako se uvaži koli je teško pogostiti u malenom mjestu onoliko mnoštvo gostova, te se mora priznati revnomu zabavnomu odboru i podgrađakim prvakom, što su se pobrinuli, da velikim zahtjevom svestrano zadovolje.

Budi dakle ovim izrečena srdačna hvala u ime gostova svima, napose neumornomu predsjedniku rečenog odbora g. Petriću.

Prisravnice za sastanak hrvatskih oporbenih zastupnika. Nedjelju večer prispjeli su u Opatiju gospoda zastupnici na hrvatskom saboru u Zagrebu: kanonik Crjetko Rubetić, profesor dr. Fran Vrbanić, odvjetnik dr. August Harambašić, i župnik Zagorac, te gospoda zastupnici na hrvat. saboru u Zadru odvjetnik i obćinski načelnik u Dubrovniku dr. Čingrija, predsjednik okr. suda u m. i obćinski načelnik u Spljetu Milić i odvjetnik u Spljetu dr. Trumbić. Prva četvorica došla su kao pouzdanici oporbenih zastupnika u banovini; druga trojica kao pouzdanici hrvat. stranke u Dalmaciji. Došli su da se pogovore za već davno namjeravani sastanak svih oporbenih hrvatskih zastupnika, da odluce što da se na tom sastanku razpravlja, što sve da se nanj pozove, gdje i kada da bude obdržavan. Svi su odsjeli u „Villa Teuta“, i tu u jednoj sobi sjednice obdržavali. Sjednice su imali ponedjeljak u jutro i u večer, a tako i utork, te svršili sriedu. — Sjednicama su prisustvovali takoojer zastupnik naroda u istarskom saboru i na carevinskom vieću prof. Vjekoslav Spintić, i zastupnik naroda na saboru u Zagrebu dr. Ivan Banjavčić odvjetnik i obćinski načelnik u Karlovcu.

Sastanak zastupnika obavili će se na Rijeci i početi viećati valjda 1. oktobra. Izjaviti će se povodom krize, što i kako imadu Hrvati raditi i postupati.

Gospodin načelnik obćine Volosko-Opatija, dr. Stanger, zemaljski zastupnik Istre i podkapetan, došao je pozdraviti veleuvažene gostove, a oni su mu posjet uzvratili.

K obćinskim izborom Volosko-Opatija. Za izbore obćinskog zastupstva u Volosko-Opatiju pokazuje se već od prvoga početka veliko zanimanje. Već sam javio onomadne, da su Žid. dr. Khon i protestant Klein, obojice Njemci, već prvi dan izloženja listina dođu u obćinski ured,

da uzmu uvid u listine, odnosno da mole za prepis listina. Istoga dana, i prije nego rečena dvojica, uložili su kod obćinskoga ureda molbe za prepis listina razni drugi. Obćinsko glavarstvo dozvolilo je svim-prepisivanje listina, i prepisivali su ih koji su mogli. Jednoga dana nije mogao prepisivati listina pisar, kojega je najmo dr. Chon, i to jedan iz „rajha“, iz njemačkoga carstva. Dr. Chon se je na to ardio, po-magao mu se je srditi i jedan naš, koji je takoojer za prepis molio, a nije pred drugim mogao prepisivati. Na to će dr. Chon nekako razvedren tomu našem gospodinu: a za koju stranku hoćete vi prepisivati? Za se, će mu naš čovjek. — Mislio sam, da to činite za koju stranku, pa da bi mi kompromise akloplili... Bilo je i za to smjeha na račun žida Chona, koji i inače na sve strane kompromise nudja. Ne znam u koju svrhu se tako zanimamo. Neki vele da kao ljetnik nema posla pak da bi rad poslao ljetilisti ljetnik, budi čak i obćinski načelnik. Hoš žide! Među tim doba za reklame je prošla, i čujem da ih je uloženo nekoliko i sa naše strane i sa strane Njemca, žida dra Chona.

Dvje javno gradnje na Voloskom. U Opatiji i Voloskom gradi se sva po šest, i dograđuje i pregrađuje. Na svaki način stare kuće postaju ljepše nego li bijahu, a nove grade se prama današnjemu ukusu, i Opatija-Volosko dobivaju sve krasnije lice — više gradu nego li ljetilisti. Čine ju takovom zasebnici, domaći i priseljenici. Uza nje grade i oblasti. „Krainische Baugesellschaft“ gradi već nekoliko mjeseci zgradu za „K. k. Bezirkshauptmannschaft“. Po tih napisih sudilo bi se kao da gradi koje prusko društvo usried Prusije; a ono gradi društvo nazivajući se po pokrajini skoro posve slavenskoj i za c. k. oblast kotara skoro čisto hrvatskoga i slovenskoga. U „Drangu nach Süden“ prednjače i ovdje c. k. austrijske oblasti, koje su onu gradnju dale njemčarskomu društvu. Za zgrada za urede c. k. kotarskoga glavarstva gradi se nad državnom cestom, koju stotinu koraćaja pred Lipovicom, iduće od Voloskoga.

Skoro nasuprot toj zgradi, izpod državne ceste, upravo na krasnom mjestu, nedaleko morskog obale, gradi se obćinska kuća, zgrada naime za obćinske urede. Obćina, kakova je Volosko-Opatija, treba pristojnije, udobnije, ljepše zgrade, nego li ju ima dosad za svoje urede, za svoje sjednice, za sve svoje potrebe. Obćinsko zastupstvo i glavarstvo pokazuje takoojer tom zasnovanom i već započetom gradnjom, da pojmi svoju zadaću, da se brine za potrebe i ugled toli znamenite obćine. — Gradnju je poduzeo domaći graditelj Ivan Franković.

Veliki koncert s plesom priredjuje u nedjelju dne 24. t. mj. pjevački i tamburaško društvo „Istarska Vila“ u Kastvu. Potanje i raspored u svoje će vrijeme doniće posebni pozivi.

Koparski kotar:

Dragučke krpice. (Konac).

I evo, dok ih pametni talijani odsudjuju, ima nekih naših ljudi, naših kmeta, koji gledaju na njih ko na svoje spasitelje. Narode, narode, otvori oči! Oči imaš a ne vidiš; uši imaš a ne čuješ, kazao je naš Spasitelj, a to se može i za Tebe reći. Nemoj sve tim tobožnjim Istrianima vjerovati. Huckaju Te, da se posvadiš sa bratom svojim, sa susjedom svojim, a ti ih slušaš, pa se onda karaš, tučeš i smučivaš. A onda jao! Dodju žandari, tužba, tamična i troškovi, i ti si propao! Što ti koristi sve to, kada ti moraš trpjeti, a oni, koji te huckaju i koji su svemu krivi, slatko se smiju?! Što koristi onim dragučkim razbijačima, koji su po pet mjeseca u tamični bili, pitam, što im koristi sada, što su htjeli prije sve nas pogrditi, zatučiti?! — Narode, otvori oči i pazi na takve liće!

Na sve bedastoće, kojima su nas dragučki tal. plaćenici obasipavali, na sve njihove pretnje, na sva glupa piškarenja u „Popolu Istriano“ nismo se ni obazirali. Znamo, da nije ni vrijedno, jer ih poznajemo. Rade to sve samo ljudi, koji s otvorenim ustima čekaju, da im se baci kakva ogledana kost za njihov plaćenički rad, te zure s jednim okom tamo nekamo preko mora. Da pak naš postemeštar Ivan Zanelli sa svojom „signorom“ Amalijom takvog oduška dava svojoj mržnji na nas Hrvate, toga mi ne možemo premutati. Da mu nebi bilo prigovora još, još, al kad sam zna, da svoje službene dužnosti tako traljavo izvršava, kao možda nigdje nitko, mogao bi se malo strpjeti.

Dok on ide u lov, dok čini svoje omiljene izlete, dok se on dere i pjeva sa svojim pajdasima „Marameo“ i drugo te vriedja nas Hrvate, dolje u njegovom pošt. uredu vlada posta samoća.

Ako ima čovjek posla u pošt. uredu, mora po tri i četiri puta ići tamo, te zvati i popitavati se, gdje je postemeštar. Njegova pak drugarica, gospa Amalija šepiri se u pošt. uredu, kad ni njega kod kuće (a to obćino biva svaki dan), kao kakva svemoguća. Pa mislite, da se ponaša onako, kako bi morala? Oho! Poznato je, da je bila kadra pred više njih iz hrv. naslova na pismu crvenim mastilom skovati talijanski, izjaviv oštro i uzrujano, da se mora tako pisati! Poznato je, da čini često smješne i ne svakom mile opaske na pisma i dopisnice, koje dieli strankama! Pa ne samo to, nego dopelje cietu četu svoje djece u pošt. ured, gdje se deru, grabe pisma itd. Ali ne samo njezina djeca, već i druge osobe, koje su joj po čudi, pobere u ured, te tamo prevrću pisma, peštate ih, čitaju dopisnice itd. Pitamo: je li postemeštru odnosno njegovoj supruzi poznat zakon o tajni pošte? Ako nije, neka se malo potrude da ga barem malo pročitaju.

Već nekoliko vremena događa se, da često nosi poštu iz Cerovlja u Draguč i jedan dječak od 15. god., jer mu je otac poslom zapriehen. Mi nemamo ništa proti tome, al da njemu davaju dieliti pisma po Draguču, energično protestujemo. Taj dječak nije na najboljem glasu, pa tko zna, kako on to dieli!

Gosp. pošt. komisar uvjerio se ove godine sam, kakav red je u pošt. uredu. Kod njegovog nadziranja pošt. ureda nije niti vidio postemeštra. Tog dana donesao je poštu spomenuti dječak, pa da stvar zabušure, oopraviše ga pred vratima, a torbu je unesla u ured jedna gospodjica. Ja neznam, što si je gosp. komisar pomislio, kad je vidio tu listonošicu!

Imamo još nekoliko jako pikantnih stvrdica, al za danas dosta. G. postemeštru a osobito njegovoj boljoj polovici preporučujemo pak, da budu umjereniji u vriedjanju Hrvata, a gorljiviji u izvršavanju svoje službene dužnosti.

Zabava pjevačko-čitalačkog društva „Vodnik“ u Dolini vršiti će se tamo dne 17. septembra o. g.

Franina i Jurina.

Fr. Si čul, da su na poteštariji va Cresce rezali i parali hrvatski oglasi, ke njim je poslal kapitanat iz Lošinja?

Jur. Neć sami čul na pol uha, ma neznam pravo kako je to bilo.

Fr. Morda će nam se ki od tamo od našeg oglasit.

Razne primorske viesti.

Izlet i koncert u Mošćenikoj Dragi. Dne 17. septembra t. g. priredjuju društva: Istarska Vila, Kastav — Hrv. Čitaonica, Mihotići — Lovor, Opatija — Sokol, Volosko-Opatija-Mihotići — i Glazbeno-dramatičko društvo, Volosko, izlet i koncert u Mošćenicku Dragu. Odlazak iz Voloskoga na 1 sat po p., iz Opatije u 1/2, a iz Lovrana u 2 sata. — Odlazak iz Drage točno u 8 sati na večer. Vozna ciena tamo i natrag 2 K (uračunav u to i ulazninu na koncert), za izvršujuće članove društava i K. Pučanstvo u Dragi plaća 40 para kao ulazninu na koncert. Sokol Volosko-Opatija Mihotići izvadjat će tom prilikom nekoliko prostih vježba uz pratnju glazbe.

Na parobrodu i na koncertu svira vojnička glazba pukovnije grofa Jelačića br. 79 iz Rijeke. — Pristup na izlet imaju samo pozvanici. — Izlet će biti samo u slučaju povoljna vremena.

Kontrolne smotre dokinute za ovu godinu. Jedan bečki list javlja, da se ove godine ne će obdržavati kontrolne smotre vojnika, jer da se je pokazalo, da se tom uredbom ne postizava pravu svrhu. Glavni častnički prijavak obdržavali će se dne 4. novembra 1905.

Blagoslovljenje zastave i proslava 30 godišnjice „Hrvatskog Sokola“ u Zagrebu. Dne 16. i 17. o. m. proslaviti će „Hrvatski Sokol“ u Zagrebu pod pokroviteljstvom gradskog načelnika g. dra Milana Amruša i kumovanjem gđe Božene pl. Miletić blagoslovljenje zastave i 30 godišnjicu svoga obilanka. Krasnu trobojnicu izradjenu u samostanu milosrdnih sestara u Zagrebu podario je „Sokolu“ starišina saveza hrvatskih sokolova dr. Stjepan pl. Miletić i njegova gospodja Božena.

Iz Pale odlazi odaslantvo našeg Sokola u subotu.

Imenovanje. C. k. ministarstvo bogostovlja i nastave imenovalo je g. Ivana Praprotnika učiteljem na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu.

Čitanka za analfabete (koji neznaju ni čitati ni pisati). Čitali smo već pred više vremena, da zagrebački učitelj Franjo Anderlič podučava nepismene vojnike u Zagrebu, te da ih nauči čitati i pisati u deset sati. Vojnička oblast izrekla mu za njegov trud zaslužen priznanje. U zagrebačkoj „Prosvjeti“ čitamo o toj čitanci sljedeće: „Anderlič je poznat kao obretnik posve nove metode za učenje čitanja i pisanja. Njemu polazi za rukom, da na temelju očenaša nauči analfabete u deset sati čitati i pisati. Sad je izašla njegova čitanka. Dobiva se kod sastavljača (Savska cesta br. 100) ili u papirnici i tiskari Miltivoja Majcena, Marovska ulica, Zagreb, uz cieniu od jedne krune po komadu. Mi ju svima najtoplije preporučamo. Dao Bog, da se što više raširi po ljepoj našoj domovini, ne bi li jednom spao nesretni i sramotni po Hrvate broj analfabeta.“

Kad govorim sa našim seljicama, svi se tuže i pripoviedaju, kako im je slabo bilo kod vojnika, jer nisu znali ni čitati ni pisati. I sada bi oni rado naučili, al vele, to je teško. Mislimo, da će sada debelo gledati svaki analfabeta kad mu se kaže, da bi se mogao naučiti čitati i pisati u vrlo kratko vrijeme. Ne vjerujemo, da bi se naše školske oblasti zauzele, pa da bi one ustrojile takve tečajeve za analfabete. Vidimo bo, da nam niti škola ne će da dadu, pa dovjimo, da bi se za ovo zauzele. Uvjereni smo, da će naša gg. učitelji, svećenici i drugi sposobni za to, drage volje uzeti na sebe i to breme, pa držati takva predavanja. Obćine neka bi kupile te knjige, ostalo bi se uredilo u dogovoru s onima, koji bi prevuzli podučavanje. U onim obćinama, gdje pašuju Talijani, ne možemo se na njih obazirati, za takva mjesta neka bi kupila knjige „Družba“. Uvjereni smo, da će mnogi analfabeta kada buć: jednom znati čitati i pisati, drage volje dati za knjigu ne 1, već 3 krune, a te neka budu za „Družbu“. Zima nam je pred vratima, pa baš shodno doba za to. Ne kažemo da bi se svi mogli naučiti u 10 sati; neka bi učitelj upotriebio i 30 sati, pa bolje uspio. Ne bi trebalo, da bi ta škola bila svaki dan (to ne

bismo ni savjetovali, već nekoliko puta na tjedan, kako bi prilike dopuštale.

Analifabeta u Istri na žalost imamo i previše. Ako smijemo vjerovati, da na godinu ne polazi škole do 15 tisuća djece u dobi od 6—12 godina, onda dodje na svaku godinu 2½ hiljade analifabeta. Ako uzmemo srednju dobu dječaka do 46. godine, imali bismo u Istri oko 90 hiljada analifabeta, nu mislimo, da možemo mirne duše reći, da ih imade Istra i preko 100 hiljada, da, jedna trećina Istre bit će nepismena. Ako pomislimo, da su to po najviše naši ljudi, zamagli nam se pred očima, i bojimo se, da nam ne će nikada ili vrlo kasno u tom pogledu biti bolje, pa da je treba drugo sredstvo, da se ta koprena neznanja zbaci čim prije s naših očiju, te da ne čekamo, da će nam se dati škole. Neka bi se našlo samo 50 ljudi pripravnih podučavati, neka bi ih svaki naučio čitati i pisati samo 50, imali bismo na godinu 2500 pismenih ljudi više. U malo godina, mjesto da bi bila trećina stanovništva analifabeta, možda bi ostala tekar desetina. — Anderličeva čitanka vrlo je zanimiva, pa da se seljcima dađe samo neki početak, ostalo će oni sami pokušati. U njoj su i slike, dakle dobra pomagala, da se olahkoti poduka. Bože daj, našlo se čim više naših ljudi, koji će podučavati, plaća bit će im kada budu mogli čuti od dotičnika čitati iz one čitanke: „O kako mi je sad liepo, jer mi je prestalo biti tamno pred očima!“

Spomenik slovenskoma rodoljubu.
Pod tim naslovom pišu nam iz Trsta. Zavedeni izvanjskim listovima, priobćite u zadnjem broju viest, da kane tršćanski Slovenci podignuti spomenik svome rodoljubu Dolencu. Takav spomenik podigoše pok. Dolencu Slovenci već pred kakvih dvanaest godina ali taj je spomenik do danas bez napisa, jer židovska gospoda na tršćanskom magistratu nezovoljše slovenski napis. Sada je tekar to pitanje riješeno.

Pjevačko-čitalačko društvo „Presteren“ u Boljuncu javlja, da će prirediti dne 24. septembra o. g. zabavu za svoje članove i pozvanike.

Upisivanje na e. k. ženskom učiteljsku u Gorli vršiti će se dne 14. i 15. sep'embra od 8—12 sati prije podne. Dne 16. septembra u 8 sati započeti će prijarni i popravni izpiti.

U više razrede 2., 3. i 4. ne prima se novih kandidatkinja.

Svatovi.
U sriedu dne 6. t. mj. vjenčao se je u Kranju, našim krugovima dobro poznati mladi rodoljub Dr. Josip Wilfan, bivši odvjetnički koncipient kod Dr. M. Lagije, a sada koncipient kod odvjetnika D. r. M. Pretnera u Trstu, sa dražestnom gospodjom Marijom Savnik.

U četvrtak dne 7 t. m. vjenčao se u Obrovu kod Podgrada profesor na pazinskoj državnoj gimnaziji s hrvatskim nastavim jezikom, gosp. Davorin Zgrablič, sa krasnom gospodjom Marotti Ivanka Franova.

Sretnim mladencima naše najsrdačnije čestitke!

„Gospodarski i vinogradski kole-dar“.

Ovo je druga godina što poznata „Hrvatska Knjižarnica“ u Zadru izdaje ovaj kole-dar. Sastavio ga je Stanko Ožanić, vinogradarski povjerenik u Zadru, koji je na polju popularizacije gospodarskih nauka, stekao liepih zasluga. Kole-dar za godinu 1906, što smo ga ovih dana primili, ima obilni i raznovrstni sadržaj. Ovaj kole-dar je snabdeven svim onim uputama i savjetima, koji našim gospodarima i

vinogradarima dnevno pri njihovim radnjama trebaju. Pošto je pako jezik u knjizi što jednostavniji, te može da ga razumije i priprišti seljak.

Kole-dar se može preporučiti i širim našim težačkim slojevima. Kole-dar stoji samo 50 para a nabavlja se kod: „Hrvatska knjižarnica“ u Zadru.

Hrvat. pjev. akademicko društvo „Mladost“ za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru.

Ravnateljstvo naše družbe primilo je od toga velevriednoga društva dne 10. kolovoza 82.14 kruna kao čisti prihod vrtno zabave, priređene u Sisku dne 16. srpnja o. g. Dne 25. kolovoza o. g. primilo je družbino ravnateljstvo od napomenutog društva K. 200.70 i to: 1. U ime čistog prihoda zabave priređene u Lipiku dne 5. kolovoza o. g. K 83.32. 2. U ime čistog prihoda zabave u Daruvaru od 6. kolovoza 1905. K 707.17. Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru izrazuje ovom plemenitom društvu svoju najtopliju hvalu. Živjela dčina „Mladost“. — Opatija, dne 30. kolovoza 1905. Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Strasna potres u južnoj Italiji.
U noći od 7. na 8. tek. mj. poharao je strasna potres u južnoj Italiji mnogo ljudskih žrtava i porušio veliki broj kuća. Po viestima pripisjelim ministarstvu za untrnje poslove u Rimu, računao se do sada da je 400 mrtvih usljed potреса a unesrećenim, koji ostaše bez kuće i kućišta, nezna se ni broja. Stote za sada nije moguće procieniti. Ravnateljstvo državnih željeznica poslalo je pomoć na mjesto nesreće. Uvjeravaju da će poći u južnu Italiju sam kralj, koga će pratiti ministar rata i ministar za javne radnje. U sela oštećena potresom poslali su iz Napulja 2000 šatora. Svoju pomoć obećao je takodjer papa, a vlada je poslala prvu novčanu pripomoć.

Smotčica „Donan“.
Počamši od 16 septembra t. g. počet će se prodavati u Istri nova vrst smotčica (cigarete) „Donan“, koja je već na prodaju u jednom dielu monopolnog područja. — Smotčica „Dunav“ ima tučiče (cigarušu), te će se prodavati uz cijenp od 1 K za 50 komada, odnosno po 2 pare jedan komad.

Razni prinosi:
Za Družbu sv. Cirila i Metoda priposlalše preko naše uprave: — Gosp. Ante Žmak; učitelj u Medulinu daruje K 6.
Sakupljeno kod jedne igre u Fazani K 6.
Ukupno danas . . . . . K 12—
Na račun ove g. izkazanih . . . 1253'44
Sveukupno K 1265'44

Svoji k svojim!

Skladište pokućstva
goričko-solkansko

stolarske zadruge
(prije Anton Gernigol)

TRST
Via di Piazza vecchia 1, polak crkve Sv. Petra

Tvornica sa strojevnim obratom.
Pokućstvo izradjuje se samo u pecl izsušenim drvom.

Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.

Prodaje se takodjer uz mjes. odplatu. Zastupstvo u Trstu, Spilita i Aleksandriji Ilustrovani cijenici se šalju na zahtjev.

Odlikovana
svijecarna na paru
Gorica - ulica Sv. Antona

J. KOPAC

Preporuča preč. svećenstvu, crkvenom stárešinstvu, p. n. slavnom občinstvu svijeće iz prijesnoga pčelnoga voska kg. po K 4.90. Za prijesnost jamčim s K 2000. Svijeće za pogrebe, za božićna drva, vošteni svitci i med najfinije vrsti uz veoma niske cijene.

Visokom kr. zem. vladom proglašena liekovitom vodom radnicom

APATOVAČKA KISELICA

naravno alkaliska-muriatna-litijaska Kiselica vrlo bogata ugljikom kiselinom

izvrstno i poput kristala čisto stolno piće.

Glavosti liečnici autoriteti prepisuju ovu kiselicu u najboljim uspjehom kod svih bolesti probavnih organa i grčljiva na protli plućima i reumi kod zadržavanja, plućnog grčevanja svih dragih katara, protli hemoroidima i izvanjskog žil. kod boli bubrega, mjehura, kamena, žučera bolesti, zračnih i nateklih jetara, žgaravice i mnogih drugih bolesti. Praktično izvrstno i nenadkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Analiziraše ju prof. dr. E. Ludwig, c. kr. dvorski savjetnik i kr. prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagrađjena na mnogim velikim strukovnim izložbama sa 15 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela Apatovačke Kiselice“
ZAGREB, Illica broj 17.

Dobira se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju poražn. Ošobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izliče svaku glavobolju. One nedostizivo spasnoosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, holi i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krvi i cievra. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno protli hraparavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i skleznice te koliku i trganje u želudcu.

Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo protli materijci i mrdrotu, pa zato nasamju manjkali u nijednoj gradonosti.

Kapljice sv. Marka.
djanskoj mlit seljačkoj kući. Dobira se po kruna 20.

Utemeljena god. 1360. Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 23, pokraj crkve sv. Marka.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrubnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka, te plaća od

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod ulozjenja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmове (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim jullja i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Olivo S. Stefano br. 9, prizemno desno, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

PEČATE iz GUME
izradjuje jedino
narodna tiskara
J. Krmpotić i dr. u Puli, ulica Giulia, br. 1.